

IM 48, 2017.
TEMA BROJA
TOPIC OF THIS VOLUME

STALNI POSTAV ANTIČKE ZBIRKE U ARHEOLOŠKOM MUZEJU U ZADRU, KNEŽEVA PALAČA, POSJETITELJSKI CENTAR MALI ARSENAL

IVA LETILOVIĆ, IGOR PEDIŠIĆ □ Arhitektonski studio AB Forum, Zadar

Stalni postav Antičke zbirke Arheološkog muzeja u Zadru, Zadar

Stalni postav Antičke zbirke smješten je na prvom katu zgrade Arheološkog muzeja u Zadru, izgrađene 1972. prema projektu Mladena Kauzarića. Glavna ideja autora Muzeja bila je projektirati "kontejner" za izlaganje obavljen staklenom opnom koja osigurava dovoljno svjetlosti za izložke. Poluprozirna staklena opna s ritmično postavljenim prozorima istodobno omogućuje vizure na najvažniji eksponat postava – rimski forum.

Novi postav Antičke zbirke ne preparira zatečeni prostor i ne zadire u izvedene arhitektonske elemente Muzeja, uključujući i spuštenu strop. Svi su izložci smješteni unutar samonosive čelične strukture koja ispunjava središnji prostor etaže i koja svojom formom i ritmom asocira na arhitekturu rimskoga hrama.

Jednostavnost prostornog koncepta stalnog postava dograđena je ponavljanjem oblikovno jednakih elemenata, čeličnih regala poslaganih u pravilnom ritmu, i to od početka do kraja zadanog prostora. Arhitektura stalnog postava, odnosno formiranje prostornih niša slijedi kustosku koncepciju utemeljenu na načelu tematskih cjelina, od kojih svaka obrađuje jedan aspekt života antičkog Zadra (*ladera*) i njemu gravitirajućeg područja južnog dijela Liburnije (sjeverna Dalmacija), prostora na kojemu je rimska antika djelovala punom silinom svoje civilizatorske i političke misije.

STALNI POSTAV ANTIKE

lokacija_Arheološki muzej Zadar, Trg opatice
Čike 1

autori_Iva Letilović, Igor Pedišić
grafički dizajn_Superstudio 29 / Andro
Giunio

suradnici_Ante Bljajić, Domagoj Dikić
fotograf_Miljenko Bernfest
projektna tvrtka_AB forum
izvođač_primat RD, MDM-ing
godina projektiranja_2007.
godina dovršetka gradnje_2014.
ukupna tlocrtna površina_500 m²

Na taj je način stvorena linija kretanja, režirana je mizanscena na čeličnoj pozornici koja vodi posjetitelje od uvodnih sekvencija stalnog postava antike do dramski najdojmljivijeg trenutka – susreta s ninskom skupinom carskih kipova natprirodne veličine koji su unutar zadanih arhitektonskih gabarita dobili zasluženi prostor.

Čelični regali funkcioniraju kao nenametljiva ambalaža, ali ipak dovoljno snažna da preuzme iznimno heterogene artefakte, u rasponu od kamene plastike teške i po nekoliko tona do rimskih gema koje je moguće promatrati samo uz pomoć povećala.

Za razliku od dolazne linije kretanja posjetitelja, koja je vrlo temeljita, povratak na početak priče je pravocrtan, uz ni-zanje viđenih tema prezentiranih pojedinačnim izlošcima, kao i izmjenom kadrova antičkog foruma *in situ*.

Kneževa palača, Zadar

Kneževa palača zaštićeni je spomenik kulture, a zajedno s Providurovom čini tzv. kompleks Namjesništva, najmonumentalniji sačuvani sklop u povijesnoj jezgri Zadra. Smješten uz glavni gradski Decumanus, kompleks je postupno rastao i transformirao se još od 13. st. Zauzima cijelu jednu rimsku insulu, a nakon razaranja u Domovinskom ratu i dugotrajne sanacije namijenjen je smještaju odjela i zbirki Narodnog muzeja.

Kneževa palača, svoj današnji izgled dobila je prema projektu vojnog inženjera Franje Zavorea s početka 19. st., kada je prenamijenjena u rezidenciju guvernera i rekonstruirana dominantno u duhu klasicizma. Rekonstrukcija Kneževe palače prva je faza realizacije projekta Muzeja 2 palače. Kneževa palača godinama je bila sanirani, ali napušteni građevinski kostur koji je trebao dobiti novu i složenu muzejsku, izložbenu i koncertnu namjenu. Osim prostornih i funkcionalnih standarda, ti sadržaji imaju i vrlo specifične tehnološke i sigurnosne zahtjeve koji su u svojoj pojavnosti možda invazivni za povijesne strukture. Primarni cilj rekonstrukcije nije bilo puko vraćanje palače u negdašnje stanje, već uvođenje novih sadržaja i svih ovodobnih tehnoloških rješenja.

Osnovna građevinska i prostorna pojava palače ostala je nedirnuta. Pri oblikovanju interijera svi su znani povijesni slojevi vraćeni u izvorno stanje, a kada izvorno stanje nije bilo poznato, primijenjen je oblikovni vokabular vremena u kojemu je rekonstrukcija provedena. To se ne odnosi samo na dizajn nego i na vrstu upotrijebljenih materijala, među njima i na nehrđajući čelik kao opozit kamenu i drvu koji dominiraju prostorima palače. Realizacijom projekta vidljivo je da ne postoji jasna granica između povijesnoga i novoga, zatečenoga i umetnutoga, kuća je kolaž u kojemu je svaki arhitektonski sloj jednako važan i jednako zastupljen.

KNEŽEVA PALAČA

lokacija_Poljana Šime Budinića, Zadar
 autori_Iva Letilović, Igor Pedišić
 suradnici_Branka Donassy (autorica umjetničke instalacije u tekstilu), Zora Salopek Baletić i Antonija Galac, dizajn izložbenog mobilijara stalnog postava, Ira Payer, Iva Hrvatin i Dario Dević, dizajn vizualnog identiteta i signalistike, Špiro Grubišić, Nikola Mikulić, Luka Fatović, Ivan Banovac, suradnici na projektu fotograf_Jasenka Rasol
 projektna tvrtka_AB Forum
 izvođač_Zajednica ponuditelja Krekić avangard, VG5, Inero
 godina projektiranja_2009.
 godina dovršetka gradnje_2017.
 ukupna tlocrtna površina_2400 m²

IVA LETILOVIĆ

Rođena je u Zagrebu. Diplomirala je 1997. na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je od iste godine radila kao suradnik na projektima u Zavodu za arhitekturu. Godine 2003. s Moranom Vlahović osniva Zajednički projektantski ured, u kojem djeluje do 2007. Otada živi i radi u Zadru. Od 2002. do 2007. radila je kao honorarni suradnik u zvanju asistenta, a potom predavača na AF u Zagrebu, dok od 2007. nadalje radi kao honorarni predavač na Katedri za arhitektonsko projektiranje na Fakultetu građevinarstva, arhitekture i geodenzije u Splitu, gdje je 2011. izabrana u nastavno zvanje docenta. Iva Letilović je dobitnica brojnih strukovnih nagrada u Hrvatskoj i inozemstvu, i višestruki je laureat urbanističko-arhitektonskih natječaja. Među najznačajnije nagrade ubrajaju se priznanje Piranesi na Piranskim danima arhitekture 2003., godišnja Nagrada Vladimir Nazor 2003., Nagrada Drago Galić za najuspješnije ostvarenje na području stambene arhitekture, također 2003., posebna nagrada Piranesi 2004. Tu su i priznanje na međunarodnom natječaju "Das Erste Haus", Srebrna plaketa za najbolja ostvarenja europskih mladih arhitekata na natječaju European Architecture Award Luigi Cosenza, 2004., te treća nagrada 41. Zagrebačkog salona arhitekture. Zajedno s Igorom Pedišićem je 2011. primila Nagradu Bernardo Bernardi za projekt Kneževe krletke — privremene izložbene dvorane, u Kneževoj palači u Zadru, te graditeljsku nagradu Cemex za projekt 5 kućica na Silbi.

IGOR PEDIŠIĆ

Rođen je u Zadru. Diplomirao je na Arhitektonskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1978., gdje je pohađao i postdiplomski studij. U razdoblju od 1980. do 1992. radio je u projektном birou Donat u Zadru, nakon čega osniva vlastiti arhitektonski ured. Na Katedri za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zadru je od 1984. do 1986. predavao kolegij Dizajn i vizualne komunikacije. Cijelo vrijeme sudjeluje na urbanističko-arhitektonskim natjecanjima osvajajući niz nagrada. Između ostalog, predstavljao je svoj rad na izložbama Piranski dani arhitekture 1989., 1995. i 2011., De architectura habitationis 2004. u Zadru, te 2005. u Ljubljani, Sarajevu i Münchenu, na izložbi Novija sakralna umjetnost u Zagrebu 2006., te na 41. i 47. Zagrebačkom salonu arhitekture. Godišnju Nagradu Viktor Kovačić dobiva 1988. za projekt Bazen u Biogradu, a 2010. graditeljsku nagradu Cemex za zgradu Centralne bolničke kuhinje u Zadru. Slijede priznanja za projekte rađene zajedno s Ivom Letilović: Nagrada Bernardo Bernardi 2011. za Kneževe krletke — privremene izložbene dvorane, u Kneževoj palači u Zadru, te graditeljska nagrada Cemex za 5 kućica na Silbi. Zajedno s Ivom Letilović kontinuirano radi i stvara od 2007. godine.

kabineti čuda narodnog muzeja zadar

—

cabinets of curiosities of the national museum zadar

Nastavkom realizacije projekta Muzej 2 palače, u kojoj su intervencije neusporedivo veće i značajnije, Kneževa palača postaje dio specifične muzejske strukture s akcentom na ostakljenoj komunikaciji koja u visini krovova povezuje sve odjele i sadržaje novog muzeja.

Posjetiteljski centar Mali arsenal, Zadar

Mali arsenal zaštićeni je spomenik kulture, dio zadarskoga srednjovjekovnog Kaštela, zasebne fortifikacijske strukture uklopljene u sustav gradskih zidina. Do danas je ostalo sačuvano samo nekoliko njegovih dijelova, među kojima i donji dio ulazne kule, kasnije prenamijenjen u skladište baruta – tzv. Mali arsenal. Adaptacijom ili, preciznije, konzervatorskom sanacijom iz 2017. arsenal postaje centar za posjetitelje i polazna točka za upoznavanje i obilazak zadarskoga fortifikacijskog sustava.

Konzervatorskim uvjetima propisana je mogućnost minimalne arhitektonske intervencije, stoga je kao ravnopravni prostorni element u nj uključena multimedija. Unutrašnji prostor Malog arsenala ima dva moda pojavnosti: onaj u koji je uvedena multimedija a prostor je dematerijaliziran i nevidljiv, te onaj u kojemu je prostor vidljiv sa svim sačuvanim povijesnim slojevima. Prostor je pri ulasku posjetitelja zamračen, ali se istodobno pokreće velika projekcija na vertikalnom staklu, aktivira se i interaktivna projekcija na horizontalnoj staklenoj plohi povrh nekadašnjeg kanala. Nakon završetka prikaza svjetlo se upali, multimedija nestaje i projekcijske plohe postaju praznine, a novo postaje gotovo nevidljivo. Horizontalna staklena ploha ima dvojaku funkciju, i to kao nepostojeći pokrov negdašnjeg opkopa po kojemu se hoda, ali i kao ploha za projekcije. Vertikalno lebdeće staklo nevidljivo je do trenutka kada na njemu počinje projekcija.

Arhitektonskim zahvatima pokušali su se afirmirati svi sačuvani slojevi povijesti. Otkopan je unutrašnji i vanjski kanal te otvorena zazidana pomoćna vrata. Reanimirani su slojevi aktivno integrirani u jedinstvenu cjelinu, zajedno s virtualnim. Novi, suvremeni sloj dodan je pažljivo, gotovo bez zadiranja u tkivo spomenika, uz upotrebu suvremenih materijala i tehnike.

POSJETITELJSKI CENTAR MALI ARSENAL
lokacija_Trg tri bunara 4, Zadar
autori_Iva Letilović, Igor Pedišić + Vladimir Končar
suradnici_Luka Fatović
fotograf_Jasenko Rasol
projektna tvrtka_AB forum
izvodač_Credo-ing d.o.o., AVC d.o.o.
godina projektiranja_2016.
godina dovršetka gradnje_2017.
ukupna tlocrtna površina_90 m²